

RAAP België - Rapport 343

Archeologienota Sint Jozef/Sint Pieterschool Blankenberge

Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek - 2019D95

RAAP

Eke
2020

Colofon

Titel:

Archeologienota Sint Josef/Sint Pieterschool
Blankenberge

Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek – 2019D95

Status: Definitief

Datum: 19 juni 2020

Auteur: L. Ryckebusch

Projectbegeleiding: N. Vanholme

Raaproject: BLWE01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België, Begoniastraat 13, 9810 Eke

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV

Begoniastraat 13

9810 Eke

telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99

E-mail: raap@raap.be

© RAAP België bv, 2020

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Door middel van het geleverde vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, met name een bureaustudie, is het niet mogelijk om een gefundeerde uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er kan immers niet met zekerheid worden bepaald of dat het archeologisch bodemarchief totaal verstoord is door de 20ste-eeuwse bebouwing. Daarom dringt verder vooronderzoek zich aan.

Het bijkomend vooronderzoek met ingreep in de bodem wordt uitgevoerd na het bekomen van de stedenbouwkundige vergunning. Daarbij wordt het bijkomend noodzakelijke vooronderzoek uitgevoerd volgens het **uitgesteld traject** omwille van het feit dat de nodige sloop van de bestaande gebouwen eerst dient te gebeuren. Het is dus **praktisch onmogelijk** het vooronderzoek in deze fase van het project uit te voeren.

2 Programma van maatregelen

Er wordt verder archeologisch onderzoek geadviseerd op de locaties van de twee nieuwe schoolunits (BLOK C en BLOK E), na de sloop van de bestaande gebouwen, en op de locatie van de nieuwe water- en septische putten.

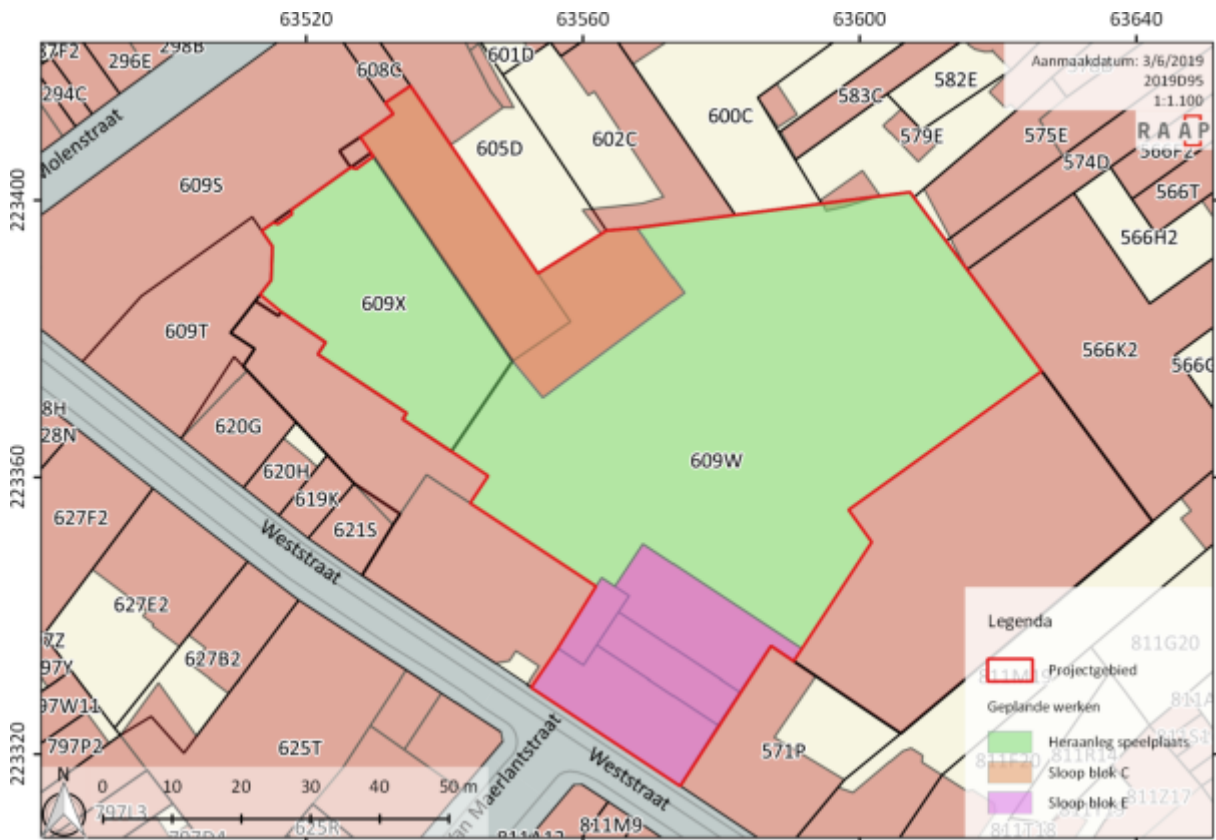
Binnen het overige gedeelte van het projectgebied kunnen ook archeologische restanten aangetroffen worden maar omwille van de reeds aanwezig verstoring binnen het projectgebied en de verspreide en/of ondiepe geplande bodemverstoring zal verder onderzoek te weinig representatieve kenniswinst met zich meebrengen. Ondanks dat er geen verdere maatregelen voorzien zijn voor dit gedeelte, wordt er wel gewezen op de meldingsplicht die geldt bij de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.

2.1 Administratieve gegevens

- *Naam projectgebied en/of toponiem:* Sint-Josef / Sint-Pieterschool
- *Adres:* Weststraat 86
- *Deelgemeente/Gemeente:* Blankenberge
- *Provincie:* West-Vlaanderen
- *Kadastrale gegevens:* Blankenberge, Afdeling 1, Sectie A, nummers 609w en 609x
- *Oppervlakte projectgebied:* ca. 5200m²
- *Bounding box in lambertcoördinaten (X/Y):*
zuidwest: X=63514.4 Y=223328.2
noordoost: X=63627.5 Y=223410.4

Figuur 1 Topografische kaart met projectie van het projectgebied (bron: OPENSTREETMAP, 2020)

Figuur 2 Projectie van het projectgebied op het kadasterplan (bron: AGIV, 2019)

2.2 Onderzoeksdoelen en vraagstellingen

Het bijkomend vooronderzoek wordt uitgevoerd in het kader van enkele specifieke doelstellingen:

- het verkrijgen van inzicht tot aanwezigheid van archeologische resten binnen het plangebied
- het identificeren en waarderen van de archeologische sporen: hierbij wordt de aard, bewaringstoestand en hun ouderdom in kaart gebracht, en deze gewaardeerd in hun ruimere omgeving (zowel geografisch als historisch)
- het afbakenen van eventuele verstoorte zones
- de impact van de voorziene werken op het mogelijk archeologisch erfgoed inschatten
- indien dit noodzakelijk zou blijken, het aanbevelen tot verdere onderzoeksstrategieën en/of het voorstellen van maatregelen voor behoud in situ

Volgende wetenschappelijke vraagstelling wordt hierbij aangehaald:

- Zijn er archeologische sporen bewaard? Wat is hun aard en hun bewaringstoestand? En op welke diepte zijn ze gelegen?
- Wat is de invloed van 20ste-eeuwse bebouwing op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid? Zijn er onder deze gebouwen nog sporen bewaard?
- Hoe verhouden de archeologische sporen zich ten opzichte van gegevens die voortvloeide uit de bureaustudie?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke manier kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

2.3 Onderzoeksmethode en -strategie

Er zijn verschillende onderzoeksmethodes die kunnen worden aangewend. De keuze van de (combinaties van) methoden is steeds gebaseerd op volgende vier criteria:

- *mogelijkheid*: is het mogelijk om de methode toe te passen binnen het plangebied?
- *nut*: kan een bruikbaar resultaat verwacht worden met de toepassing van de methode?
- *schadelijkheid*: kan toepassing van de methode het te verwachten bodemarchief overdreven beschadigen?
- *noodzaak*: rechtvaardigt de kost van de methode het te verwachten resultaat?

Voor een overzicht van de mogelijke methodes wordt verwezen naar de tabellen in bijlage. Hieronder worden de methodes die specifiek voor het plangebied van toepassing meer in detail toegelicht.

Figuur 3 Afbakening van het te onderzoeken gebied, geprojecteerd op een kadasterplan. (bron: AGIV, 2019)

Voorafgaand het vooronderzoek worden de gebouwen gesloopt. Ook de vloerplaten kunnen zonder archeologische begeleiding worden verwijderd. De funderingen, leidingen en putten blijven tijdens deze fase van de werken echter onaangeroerd! Het uithalen van de funderingen kan namelijk schade berokken aan het bodemarchief.

Om een antwoord te verkrijgen op de gestelde onderzoeksvragen wordt na de sloop een verder vooronderzoek voorzien met ingreep in de bodem. Het gaat meer bepaald om **drie sleuven en een proefput**.

In tegenstelling tot de meer gebruikelijke onderzoeksmethode in stadscontexten wordt hier niet gebruikt gemaakt van enkel proefputten. Een onderzoek door middel van proefputten is een onderzoeksmethode die voornamelijk gericht is op onderzoek van sites met complexe stratigrafie. Door middel van enkele putten kan onder meer worden nagegaan hoeveel archeologische niveaus aanwezig zijn en hoe diep die zich bevinden. Op die manier wordt een inschatting gemaakt over het aantal niveaus dat dient te worden aangelegd bij een eventueel verder onderzoek en de aard van de aanwezige sporen.

In het betreffende geval blijkt een groot deel van het projectgebied tot in het begin van de 20^e eeuw een open zone te zijn geweest. Hierdoor kan er geen specifiek onderzoek worden uitgevoerd dat enkel gericht is op een complexe stratigrafie. Er dient hier de nodige aandacht te worden besteed aan het mogelijk voorkomen van oudere sporen die meer het karakter hebben van sporen in landelijk gebied (meer bepaald vol- en laatmiddeleeuwse sporen) en zich dus kenmerken door een lage densiteit aan bebouwing. Indien enkel een proefputtenonderzoek zou toegepast worden, zou – om

dergelijke sporen te kunnen opsporen en voldoende te waarderen – een dermate hoog aantal en dicht grid dienen toegepast te worden dat deze methode niet meer efficiënt zou zijn. Daarom wordt geopteerd om in de zones van de schoolunits 3 sleuven aan te leggen, een methode die beter geschikt is om vindplaatsen met een lage densiteit aan bebouwing te onderzoeken. Door de aanleg van de sleuven wordt een groter oppervlak bestreken (verplicht 12,5%) en in kaart gebracht. Deze methode wordt als zeer efficiënt beschouwd voor deze specifieke situatie. De aanleg van drie sleuven zal minder arbeidsintensief zijn én betere resultaten opleveren in functie van het inschatten van een eventueel archeologisch onderzoek, dan de aanleg van verschillende proefputten. Deze methode wordt omschreven in de code van goede praktijk, De sleuven zijn zo gepland dat ze de zones met 20e -eeuwse bebouwing doorsnijden. Op die manier kan een goed zicht verkregen worden op de verstoringsgraad binnen het gebied. Indien blijkt dat er in de proefsleuven alsnog een complexe stratigrafie wordt aangetroffen, worden binnen de sleuf de nodige proefputten aangelegd, en dit in functie van de registratie van de stratigrafie. Bij de uitvoering hiervan wordt hoofdstuk 8.6.3. 'Proefsleuven en proefputten op sites met complexe verticale stratigrafie' gevolgd. Naast de proefsleuven wordt één proefput voorzien op de locatie van de waterputten en septische putten.

Door een combinatie van beide methodes wordt getracht een representatief deel van het terrein te kunnen onderzoeken. Indien er sprake is van totale versterking, geldt dit evengoed als een resultaat. Op basis van de bekomen gegevens dient een gefundeerde uitspraak te worden gemaakt met betrekking tot een eventueel archeologisch onderzoek voorafgaand de realisatie van de bouw van de schoolunits en de aan te leggen putten.

Figuur 4 Projectie van de proefsleuven en -put op het huidige kadasterplan (bron: AGIV, 2019)

2.4 Onderzoekstechnieken

2.4.1 Proefsleuven

De inplanting van de sleuven is van die aard dat deze volstaan om voldoende gefundeerde uitspraken te doen over de rest van het terrein.¹

De twee sleuven binnen BLOK C (609m²) zijn zodanig gepositioneerd dat ze de richting van het oorspronkelijke en het nieuwe gebouw volgen. De sleuf binnen BLOK E (303m²) heeft een noordoost - zuidwest oriëntatie en loopt loodrecht op de Weststraat. In totaal wordt ongeveer 11% van het totaal oppervlak verstoord.

Een eerste vlak wordt aangelegd en geregistreerd. Indien noodzakelijk wordt pas erna een tweede vlak aangelegd, al dan niet plaatselijk. Op die manier wordt zicht verkregen op de stratigrafische opbouw.

Indien nodig, worden aanvullend kijkvensters gegraven. De kijkvensters dienen voornamelijk om beter zicht te krijgen op bepaalde sporen of structuren, of op de ruimtelijke verspreiding van de aanwezige sporen. Ook in functie van het beter begrijpen van specifieke sporen en structuren kan het nodig geacht worden om de sleuven op te schuiven. Sporen en structuren met een zeer hoog potentieel op kennisvermeerdering (zoals beerputten edm.) worden enkel opgegraven indien blijkt dat de zone waarin deze zich bevinden uitgesloten wordt voor verder onderzoek. Indien deze wel weerhouden wordt voor vervolgonderzoek, dan worden deze voorlopig in hun geheel en in situ bewaard. Er wordt met andere woorden niet verdiept op deze locaties om onderliggende archeologische niveaus vrij te leggen.

Er worden verschillende bodemprofielen geplaatst tot op de natuurlijke bodem. Eventueel bijkomende boringen kunnen een beter zicht krijgen op de natuurlijk bodemopbouw. Dit kan interessant zijn om specifiek op deze locatie een goed zicht te krijgen over de evolutie van het natuurlijke landschap en/of de invloed van de mens hierop.

De sleuven dienen te worden aangelegd en geregistreerd zoals omschreven in de code (hoofdstuk 8.6 Proefsleuven en proefputten).

2.4.2 Proefput

De proefput zal minimaal 3x3m groot zijn. Zowel bij aanleg als bij registratie dient de code te worden gevolgd als richtlijn. Bij het uitgraven wordt de nodige aandacht besteed aan de aanwezigheid van grondsporen. De stratigrafie en onderlinge relatie van de verschillende sporen en structuren wordt duidelijk aangegeven tijdens de registratie. Daarnaast wordt ook een goede inschatting gemaakt van de verstoring door de huidige leidingen en putten. Voor de wijze van uitvoering wordt de code Goede Praktijk gevolgd (hoofdstuk 8.6 Proefsleuven en proefputten en meer in het bijzonder 8.6.2 proefsleuven en proefputten op sites met complexe stratigrafie.)

¹ Code Goede Praktijk, versie 1.0, p. 75

2.5 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijken ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.

3 Bijlage

3.1 Overzicht van archeologische onderzoeksmethodes zonder ingreep in de bodem

	Landschappelijk bodemonderzoek	Geofysisch onderzoek	Veldkartering
Gericht op	Bodemopbouw	Sporensites	Indicaties aanwezigheid sites met vondstmateriaal aan of dicht onder het oppervlak
Benodigde voorkennis	Relevantie bodemonderzoek	Potentieel op aanwezigheid sporensites, bodemopbouw (bodemtype, voor tech. specificaties methode)	Relevantie veldkartering
Omvang bodemingreep	Verwaarloosbaar	Geen	Geen
Schade potentieel archeologische resten	Uiterst klein	Geen	Geen
Terreinbetreding	Te voet, relatief kort/ Mechanische boormachine	Te voet (intensief) of met kleine voertuigen, relatief kort	Te voet, relatief kort
Gebruikt materiaal	Handboor/mechanische boor	Afhankelijk van methode	Geen
Verwacht resultaat	Beeld van bodemopbouw en van voorkomen van (oude, begraven) landschappelijke eenheden	Inzicht in aanwezigheid van archeologische sporen en ruimtelijke verspreiding hiervan	Lokaliseren van plaatsen waar archeologische sites aanwezig kunnen zijn aan of dicht onder het oppervlak

3.2 Overzicht van archeologische onderzoeksmethodes met ingreep in de bodem

	Archeologisch booronderzoek	Proefputten i.f.v. steentijdonderzoek	Proefsleuven onderzoek	Opgraving
Gericht op	Vondstconcentraties	Vondstconcentraties	Sporensites	Sporensites
Benodigde voorkennis	Bodemopbouw (diepte en aanwezigheid van potentieel archeologisch niveau)	Bodemopbouw (diepte en aanwezigheid van potentieel archeologisch niveau)	Bodemopbouw, verwachting steentijdsites ²	Alle voorgaande + locatie en type van op te graven site
Omvang bodemingreep	(Zeer) beperkt	Relatief groot	c. 12% van het te onderzoeken oppervlak, diepte afhankelijk van bodemopbouw	Afhankelijk van de bodemopbouw en de omvang van de te onderzoeken site
Schade potentieel archeologische resten	Klein	Middelmatig	Middelmatig	Zeer groot
Terreinbetreding	Te voet (intensief), middel lang	Met zwaar materieel, middellang	Met zwaar materieel, middellang	Met zwaar materieel, relatief lang
Gebruikt materiaal	Handboor	Graafmachine	Graafmachine	Graafmachine
Verwacht resultaat	Inzicht in type site, datering, bewaringsgraad en archeologische waarde	Vergroot inzicht in type site, datering, bewaringsgraad en archeologische waarde	Inzicht in type site, datering, bewaringsgraad en archeologische waarde	Maximaal inzicht in de opbouw en ontwikkeling van de site en de mensen die er leefden

² De verwachting ten aanzien van het voorkomen van steentijdsites is belangrijk om te voorkomen dat vondstconcentraties bij de graafwerkzaamheden verloren gaan.